

LandArk aslandark@landark.nokopi: **Træna kommune**, 8770 Trænapost@trana.kommune.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
			Janne Helen Lorentzsen	19.02.2024

Innspill fra Birdlife Norge avd. Nordland til reguleringsplanarbeid for Selværflaget i Træna kommune

BirdLife Norge er en naturvernorganisasjon med sterkt faglig forankring, og vår spesialitet er kunnskap om fugler og deres levevis. Vi har 13 500 medlemmer over hele landet. BirdLife Norge avd. Nordland (heretter kalt BirdLife Nordland) har nærmere 1000 medlemmer. Utgangspunktet for vårt arbeid er nasjonale og internasjonale miljømål, og vi representerer allmenne verdier tilknyttet forvaltningen av felles naturarv.

Oppsummering

BirdLife Nordland ber utbygger og kommunen legge vekk planene om landbasert oppdrett ved Rossøyene i Træna. Området er et viktig område for fugler og naturmangfold, og det er i dag ingen tyngre inngrep her. En etablering av landbasert oppdrett er negativt for flere rødlistede arter, og inngrepet vil forringe og ødelegge et til nå verdifullt naturområde.

Landbasert oppdrett må konsekvent legges til allerede utbygde areal («grå areal»). Den planlagte utbyggingen vil være en klar belastning på natur- og landskapsverdiene og i strid med nasjonale og regionale arealforventninger.

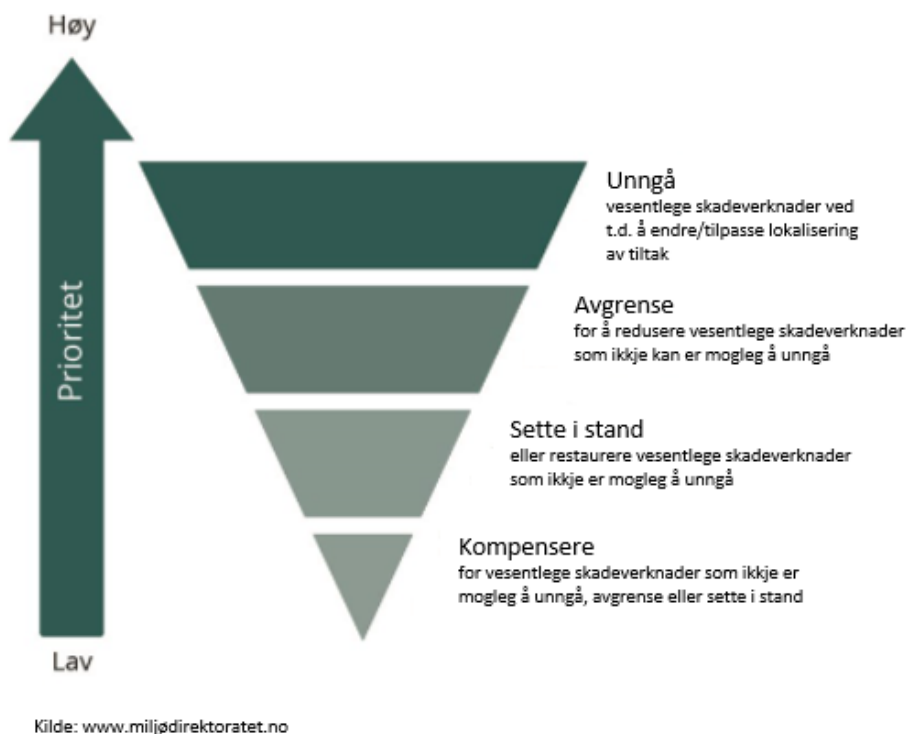
Overordnet om arealbruken

Rossøyene, Selværflaget i Træna kommune består av bart fjell, skrinn fastmark, noe myr og små tjern. Planområdet omfatter et areal på ca. 2103,5 daa inkludert areal i sjø. Det er ca. 250 daa som foreslås benyttes til næringsformål til landbasert oppdrett. Planområdet avgrensnes av sjø og holmer og skjær.

Øyene er et naturområde uten tyngre tekniske inngrep, avsatt i kommuneplanens arealdel til LNFR – Landbruks-, natur og friluftsføremål (kode 5001) og bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (kode 6001). Bestemmelsene, §2.4.a), åpner for at det innenfor LNFR-formålet (inkludert LNFR for spredt bebyggelse) tillates å føre opp nødvendige bygninger, mindre anlegg og opplag som skal tjene til næringsmessig fiske eller akvakultur innenfor 100-metersbeltet så lenge det ikke medfører vesentlige negative konsekvenser for biologisk mangfold, landskap, natur, miljø og friluftsliv. Tiltaket er dermed ikke i tråd med overordnet plan.

BirdLife Norge stiller seg sterkt negativt til denne type inngrep som ikke er hjemlet i en samlet, kunnskapsbasert vurdering i overordnet planverk, der de minst konfliktylte områdene blir avsatt til industri. En arealplanlegging der man unngår samlokalisering med viktig natur

er det bærende prinsippet i norsk naturforvaltning, og vi viser her til Miljødirektoratets tiltakshierarki. Tiltakshierarkiet viser at man først og fremst skal unngå skadevirkninger for miljø og klima.

Figur 1: Tiltakshierarkiet

Et landbasert oppdrettsanlegg vil medføre irreversible naturinngrep. Øyene vil bli delvis nedsprenget, sundet mellom dem vil bli utfylt, og det vil etableres moloer for å beskytte anlegget samt havneområdet i sjø mot vind, bølger og stormflo. Planene omfatter irreversible naturinngrep i uberørt natur.

Endret bruk av areal og arealnedbygging er i dag den største trusselen for naturmangfold, slik Artsdatabanken og det internasjonale Naturpanelet IPBES flere ganger har påpekt. Mange av inngrepene i kommunene kan i seg selv virke ubetydelige, men mange små inngrep over lang tid får til sammen store ringvirkninger. Selv om fugler, dyr og annet naturmangfold ikke forsvinner umiddelbart, svekkes gradvis livsbetingelsene over tid. Skal vi håndtere naturkrisen, må vi sette grenser for tap av natur på samme måte som vi setter grenser for klimautslipp.

Vi viser videre til plan- og bygningslovens formål, som er bærekraftig utvikling på sikt (generasjonsperspektiv). Det er blant annet derfor loven er klar på at i 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap med mer. Videre er regjeringens «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

2023–2027, vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023¹, forventninger Træna kommune må følge opp. Vi siterer:

- *Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur- og kulturbaserte næringer som landbruk, reindrift, fiskeri og reiseliv.*
- *Bevaring og restaurering av naturen er derfor en nasjonal interesse.*
- *Viktig naturmangfold, jordbruksareal, vannmiljø, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturmiljø og landskap kartlegges og sikres i planleggingen. Samlede virkninger av eksisterende og planlagt arealbruk vektlegges.*
- *Regionale og kommunale planer legger til rette for en bærekraftig utvikling i fjell og utmark. Utbyggingen avgrenses mot sammenhengende natur- og friluftslivsområder og viktige områder for landbruk, reindrift og andre næringer, blant annet gjennom langsiktige utbyggingsgrenser.*

Statsforvalteren i Nordland sendte i januar 2022 ut krav om arealregnskap for å ta nye arealer i bruk, med formål om å sikre at nye områder ikke ble regulert før man hadde bygd ut allerede avsatte areal. Dette er nå videreført i de nasjonale forventningene, se kap. 2, pkt. 17 der det står: *Samfunns- og arealplanleggingen baseres på et oppdatert og godt kunnskapsgrunnlag. Kommunene bør utarbeide et arealregnskap som del av et slikt kunnskapsgrunnlag.*

Vi gjør oppmerksom på at kartleggingen ifm. tidligere utbygging av skjærgården i Nordland med landbasert oppdrett har vært svært mangelfull og at det ikke er foretatt overordnet arealplanlegging med ulike alternativ i en tidlig fase. Dette har Sivilombudet kommentert i en sak om landbasert oppdrett ved Toft i Brønnøy. De viste til kravene i konsekvensutredningsforskriften, jf. forskriften § 19 siste ledd. Ombudet mente at det i denne saken ikke var gitt en tilstrekkelig begrunnelse for hvorfor plasseringen på Toftøya ble ansett som det eneste relevante og realistiske alternativet. Undersøkelsene var heller ikke godt nok dokumentert.²

Om Rossøyene og naturverdier

Rossøyene er tidligere benyttet til sommerbeite for sau. I Naturbase er Rossøyene registrert med naturtype naturbeitemark, frisk fattigeng, med svak hevd i 2007. Verdien er satt til lokalt viktig på grunn av at det er en artsfattig lokalitet som for øyeblikket er i en gjengroingsfase. Verdien som naturtypelokalitet vil stige dersom beitingen gjenopptas. Det er registrert 8,2 daa myr i tilknytning til vatnet på Innerrossøya. Miljødirektoratet har nylig laget et forslag om byggeforbud på myr. Ødeleggelse av myr er i strid med nasjonale forventninger og politikk.

Planområdet er i dag kulturpåvirket naturmark, da den tidligere ble benyttet til sommerbeite for sau. Naturtypen er beitepåvirket seminaturlig fuktig eng. *Naturbeitemark har høy andel rødlistearter i ulike organismegrupper, særlig karplanter, beitemarksopp og insekter, og de viktigste arealene kan ha høye konsentrasjoner av rødlistearter (hotspot for rødlistearter). Mange arter har hovedtyngden av sine forekomster innenfor denne naturtypen.*³ Sjøområdene

---

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d71a3e61e774485fb4a98cab9255e53f/no/pdfs/nasjonale-forventninger-2023-2027-bokmaal.pdf>

² <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/konsekvensutredning-av-alternative-lokaliteter-ved-planlegging-av-toft-naeringsomrade/>

³ Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann (utkast, Miljødirektoratet) <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/naturkartlegging/okologisk-grunnkart/faktaark---kulturmark.pdf>

er registrert med skjellsand og større taeskogforekomster som er svært viktig. Selv uten kartlegging av fuglefaunaen, viser registreringer en rekke fuglearter av nasjonal forvaltningsinteresse, og vi viser til nasjonal miljømål 1.2:

*1.2 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*⁴

Tiltaket er i strid med dette nasjonale miljømålet.

Av fugler er det registrert teist (nær truet, NT) gråmåke (sårbar, VU) og ærfugl (VU, sårbar) ifg. planprogrammet. Også makrellterne (sterk truet, EN) og vipe (kritisk truet, CR) er registrert i Artsobservasjoner. Området er alt for lite kartlagt med hensyn til fugler. Gruntområdene rundt øya er for øvrig tilholdssted for sjøfugl som gulnebbblom (nær truet, NT og norsk ansvarsart), islom, havelle (nær truet, NT) og siland (ansvarsart) om høsten (Terje Kolaas pers. medd.).

Det hekker også sildemåke u.a. fuscus her, dette er en av de mest truede hekkefuglene vi har i Norge, med Helgeland og Trøndelag som siste regioner med nordlig sildemåke til stede. Arten er i flere land regnet som en egen art. Den er en norsk ansvarsart og av stor forvaltningsrelevans. Den har vært i sterkt tilbakegang, men lokalt rundt Rossøyene er det de siste årene observert en forbedring i situasjonen. Betydningen Rossøyene har for sildemåke burde alene være nok til å stanse utbyggingsplanene.

Vi har hatt kontakt med Yngar Langskjær, som i dag bor på Selvær, men som er oppvokst i området og lokalkjent. Han sier området tradisjonelt har huset gode forekomster av sildemåker, men også betydelig antall gråmåker og svartbak (norsk ansvarsart), samt rødnebbterne og makrellterne (sterk truet, EN). De solide forekomstene av terner og måker er trolig bakgrunnen for de tilsvarende tette hekkebestandene av ulike vadefugler som tjeld (nær truet, NT), rødstilk (nær truet, NT), steinvender (nær truet, NT – opptil 30 ind.) og sandlo. Dette er fuglesamfunn som drar positive vekslingsvirkninger på hverandres tilstedeværelse, spesielt gir måker og terner beskyttelse mot predatorer og forstyrrelser.

Norske sjøfugler opplever for tiden en bølgedal, og 64 prosent av sjøfuglene er rødlistet. Topografi, havdypde og marine naturtyper i dette området tilsier at området også i fremtiden må bevares, både for å beskytte eksisterende forekomster og for å gi muligheter til bestandsvekst igjen når de økologiske forutsetningene i det marine miljøet bedres.

Det er også sannsynlig at det finnes hubro (sterk truet, EN) i nærheten, det er blant annet funnet sportegn (fjær) etter denne på øya Sanna i Træna så sent som sommeren 2023. Helgelandskysten huser en av de tetteste bestandene i Norge, med muligheter til ekspansjon til nye leveområder dersom nasjonale miljømål om bestandsøkning nås. Da må mulige leveområder og hekkeområder bevares i et langsiktig perspektiv, altså at samlokalisering med infrastruktur, utbygging og forstyrrelser unngås. Det er også essensielt at hubroens potensielle byttedyr, som sjøfugler, beskyttes. Vi viser til vedlegg, med et kort utdrag fra handlingsplanen for hubro.

Mink er etter det vi kjenner til fraværende. Det bør det vektlegges som en særlig økologisk kvalitet ved området, og et viktig moment for vekst i sjøfuglbestandene dersom trenden for disse snur.

Fuglefaunaen på og ved Røssøyene og området rundt vil kreve grundig kartlegging av

---

⁴ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2>

kompetente ornitologer, vår, sommer, høst og vinter dersom man mot formodning skulle gå videre med planene. Som man kan lese over, er det allerede betydelig informasjon fra lokalkjente som ikke ligger i offentlige databaser, men som er nok til å konkludere med at naturområdet er uegnet til industri.

Det skal være forekomst av ål i tjernet, og tiltaket vil være i strid med bevaring av denne. Det skal tas ut 513.193 kubikkmeter stein i et irreversibelt inngrep. 8,2 dekar myr blir fjernet og ålen vil bli utestengt fra tjernet der den tradisjonelt har holdt til. Vi kan vanskelig se hvordan vandringsveier skal opprettholdes. Ål søker tilbake til stedet den vokste opp. Den svømmer mellom havet og tjernet gjennom vått gress. Men nå skal den stenges ute. Ålen er EN (sterkt truet) og totalfredet i Norge fra 2010.

Det er også verdt å bemerke at Rossøyene ligger i randsonen til Selvær IBA (Important Bird and Biodiversity Areas)⁵. IBA skal bidra til den langsiktige overlevelsen av naturlig forekommende fuglebestander, og er utpekt på grunnlag av vitenskapelige kriterier som de viktigste områdene for fugler og naturmangfold i verden. Øygruppa rundt Selvær er et av de viktigste rasteområdene for hvitkinngås på Helgeland under vårtrekket. Dette er altså områder med stor betydning for både fugler og biologisk mangfold.

I tillegg til det fysiske arealbeslaget kommer båttrafikken som utbyggingen medfører, både i anleggsperioden, men også ved drift av anlegget, og som vil medføre mye støy og forstyrrelser også langt utenfor planområdet. Det vil også bli betydelig med lysforurensing i et område som i dag er ganske mørkt.

Avslutning

BirdLife Nordland reagerer på det sterkeste over planprogrammets forsøk på å grønnvaske et skadelig naturinngrep i verdifull natur, gjennom å love økte fuglebestander etter endt utbygging uten noen som helst sannsynliggjøring eller faglig belegg på at dette vil skje. En slik tilnærming skader enhver troverdighet både til utbygger og planprogrammet.

For BirdLife Nordland
Thomas Johansen [sign.]

For Birdlife Norge Nesna og omegn
Eivind Smørvik [sign.]

KOPI:
Statsforvalteren i Nordland
FNF Nordland
Miljødirektoratet
Klima- og miljødepartementet

VEDLEGG:
Utdrag fra Handlingsplan for hubro 2022-226 (Miljødirektoratet)

---

⁵ <https://datazone.birdlife.org/site/factsheet/selv%C3%A6r-iba-norway>

VEDLEGG:

Utdrag fra Handlingsplan for hubro 2022-226 (Miljødirektoratet)
Sitat innleiingskapittelet i «Handlingsplan for hubro»

Det skjer arealinngrep og forstyrrelser i tilknytning til mange av de aktive og produktive hubroterritoriene i landet. Det kan føre til redusert hekkesuksess og i verste fall bortfall av 5 territoriet. Derfor er det viktig at inngrep innenfor 1 km fra kjente reiområder unngås. I den nye handlingsplanperioden må det derfor gjøres et arbeid med å få forvaltningsaktuell kunnskap om hubro ut til aktuelle myndigheter. Det er også nødvendig med økt fokus på å bevare spesielt ettertraktede jaktområder for hubro, som våtmarker, gammel og åpen skog og sjøfuglkolonier.

Videre er det også viktig å redusere gjengroingen av åpne arealer i tilknytning til hubroens hekkeområder ved hjelp av beite, lyngbrenning eller rydding av ungsog.

Kapittel 3: Påvirkningsfaktorer

3.5 Arealtap og arealinngrep

3.5.1 Utbygging og samferdsel

Hubro er sårbar for forstyrrelser, spesielt i hekkeperioden. Hytter og utbygging av større vei- og vindkraftanlegg er i dag de største arealinngrepene i hubroens hekkeområder. Gjennom Birdlife Norges femårige kartleggingsprosjekt av hubro (2008 – 2012) ble det registrert 227 trusselfaktorer i 177 forskjellige hubroterritorier og lokaliteter.

Av disse utgjorde arealinngrep den nest største andelen (32,3 %), med hyttebygging som den viktigste enkeltfaktoren. Arealinngrep er her ikke medregnet kraftproduksjon, som utgjorde den største andelen med 46 % (Øien mfl. 2014a). Hos statsforvalterne ble det i perioden 2015–2019 behandlet minimum 103 saker som gjelder arealendringer innenfor kjente hubroterritorier (Fylkesmannen i Nordland 2020). De fleste av sakene var plansaker (66) og konsesjonssaker for vindkraft (21). Over halvparten av sakene ble vurdert å ha stor eller middels påvirkning på hubro, men under 25 % av sakene ble avslått med bakgrunn i dette.

Manglende kunnskap om hubroforekomster, i tillegg til manglende forståelse for artens biologi hos ansvarlig forvaltningsmyndighet (primært kommunal forvaltning), kan føre til at nødvendige hensyn ikke blir tatt i saksbehandling og arealplanlegging.

3.5.3 Fiskeoppdrett

I noen tilfeller kan etablering av fiskeoppdrettsanlegg langs kysten gi økt risiko for forstyrrelse av hubro, og da spesielt hvis anlegg lokaliseres nær reirplasser. I et undersøkelsesområde for hubro på Hitra og Frøya i Trøndelag er det ved to tilfeller funnet døde hubroer som har satt seg fast i nett over aktive fiskemerder (Pearson 2019). Dette viser at arten også kan søke næring ved oppdrettsanlegg, og videre at anleggene i seg selv kan utgjøre en trussel mot enkeltindivider.

Kapittel 5:

5.4 Hensyn i arealforvaltningen

Nødvendig informasjon fra kartlegging og overvåking må være tilgjengelig slik at hensynet til hubro kan tas så tidlig som mulig i arealplanprosesser. Dette kan også være avgjørende for å holde kostnaden for alternativer og avbøtende tiltak så lave som mulig. Nøyaktig

stedsinformasjon om hubroterritorier og -reirplasser, og tilgjengelighet for aktuelle aktører er det viktigste utgangspunktet for å kunne sikre hensyn til hubro i arealplanlegging, annen saksbehandling og skogsdrift. Ved indikasjon på mulige forekomster av hubrohabitat i aktuelle tiltaksområder bør det som minimum gjennomføres lytting, i henhold til naturmangfoldloven §§ 8 og 9 og plan- og bygningslovens krav om redegjørelse for konsekvenser. Kartlegging bør skje i henhold til nasjonal metodikk for kartlegging og overvåking av hubro (jf. Miljødirektoratet 2020b).

Som et minimum bør derfor et territorium ikke vurderes som «utgått» før det er gjennomført grundige kartlegginger over en lengre tidsperiode. Hensynet til sannsynlige jaktområder for hubro i aktive hubroterritorier ble i mindre grad ivarettatt i anbefalingene for arealbruk i handlingsplan for hubro fra 2009 (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Hubroen kan gjerne benytte seg av jaktområder som ligger forholdsvis langt borte fra hekkeplassen, selv om de viktigste områdene ofte ligger i nærheten av reiområdet (Penteriani & Delgado 2019). Rike og åpne biotoper som kulturmarkområder, myrer, tjern og annen våtmark, samt gammelskog, fjellområder med mye rype og kystområder med gode sjøfuglforekomster er generelt viktige jaktområder. I tilfellet slike funksjoner finnes innenfor kjente hubroterritorier bør disse områdene ikke forringes eller ødelegges gjennom endret arealbruk. Dette vil også gjelde utover den anbefalte avstanden på én km fra kjente reiområder.

Forvaltningshåndbok for hubro

Kommunens arealplanlegging er en av, om ikke den viktigste, arenaen for å sikre bærekraftig utvikling og oppfyllelse av det nasjonalpolitiske målet om å stanse tapet av biologisk mangfold i Norge. Forvaltning av hubro krever faglig spesialkompetanse for å kunne vurdere tilstedeværelse og arealbruk. Det kan derfor være hensiktsmessig å utvikle en egen forvaltningshåndbok for hubro rettet mot arealforvaltningen.

En forvaltningshåndbok må gjøre rede for hvilke hensyn man bør vurdere i plansaker, informasjon om hvor man kan finne relevant data og vise til konkrete eksempler på hvordan ulike enkeltsaker kan løses på en best mulig måte. En slik håndbok bør også ta opp konkrete problemstillinger knyttet til saksbehandling og arealplanlegging, inkludert utbyggingssaker, vindkraftsaker, etablering av masseuttak og fiskeoppdrett, motorisert ferdsel i utmark og planlegging og tilrettelegging for friluftsliv. Det er viktig at en forvaltningshåndbok for hubro utarbeides i samråd med saksbehandlere og arealforvaltere på fylkes- og eventuelt kommunenivå med erfaring fra ulike saker som omhandler arten.

Tiltak:

1. Informere og sikre at kommunale og fylkeskommunale saksbehandlere og planleggere har tilgang til innsynsløsningen for sensitive artsdata for sine kommuner/fylker.
2. Informere saksbehandlere og planleggere om gode retningslinjer for inngrep ved hekkelokaliteter og viktige jaktområder. Sørg for at også aktuelle ferdsels-traséer blir kartfestet i reguleringsplaner.
3. Utarbeide en forvaltningshåndbok for hubro som et verktøy for å ivareta hensynet til hubro i arealplanlegging og saksbehandling. Håndboka bør utarbeides for saksbehandlere på fylkes- og kommunenivå.